

GAZETA

MAZILILOR ȘI RĂZEȘILOR

BUCOVINENI.

Apare de două ori pe lună.

Abonamentul în țară :		Abonamentul în România și străinătate :	
Pe an	6 cor.—	Pe an	7 lei—
Pe șese luni	3 cor.—	Pe șese luni	
Un număr 25 bani.			

Redacția și Administrația : Cernăuți, Str. Francisc 42.

Cătră alegători !

În 28 April au să se aleagă iarăși deputați pentru dieta țării. De data aceasta vor avea dreptul să voteze numai alegătorii din curia censului, adică aceia, cari plătesc biruri. În cercul electoral Cernăuți-Boian, de care se țin și părțile locuite de răzeși, din districtele Zastavna, Coțmani, Vașcăuți, etc. și-a anunțat candidatura pe lângă alți domni și domnul

Titus cav. de Onciul

inginer în pensie,

fratele celui mai de frunte deputat din Bucovina al domnului Aurel cav. de Onciul. Fiind domnul Titus Onciul din neamul răzeșilor și bărbat vrednic și cu tragere de inimă pentru popor, se cuvine să voteze toți mazișii și răzeșii pe dumniului. Vă recomandăm deci cu toată căldura să votați numai pe domnul

Titus cav. de Onciul.

* * *

În cercul electoral Storojineț-Stanești candidează domnul

Dr. Constantin Isopescul-Grecul

profesor universitar și fost deputat în parlamentul din Viena.

Recomandăm călduros și candidatura d-lui Isopescu, căci dumniului adese a umblat în cheștiile răzeșilor la presidentul țării și în alte locuri unde a fost nevoie și va umbla și pe viitor. Se cuvine deci

ca toți mazilii și răzeșii până la unul să întrunească voturile lor pe persoana domnului

Dr. Constantin Isopescul-Grecul.

Laudă vi se cuvine pentru purtarea ce a-ți arătat-o în 2 April alegând pe candidatul ce v-am recomandat, așteptăm deci să ascultați și acuma de îndemnul nostru, alegând pe domnii numiți.

Trezirea românismului pe plaiuri înstrăinate.

Anul trecut precum și acest curent, vor juca în istoria neamului nostru din Bucovina un rol foarte însemnat. În acești doi ani încep a ieși la iveală rezultate îmbucurătoare ale nu demult pornitei lupte contra desnaționalisării, ce ne vine din partea dușmanilor noștri de moarte, a Rusneșilor.

Sate întregi, în cari de zeci de ani nu se mai vorbește limba strămoșască, sate pe ale căror pământ timp așa de îndelungat nici un Român n'a pus piciorul său, sate uitate de „naționaliștii cei mari”, și lăsate ca de batjocură pe sama Ucrainomanilor, satele aceste declară acuma, după ce au fost despărțite mai bine de jumătate de secol, de trunchiul națiunii noastre, că nu vor să mai fie la nația aceia de torbani și golani veniți de pe cine știe unde și cu bucurie se întorc la vatra strămoșască. Și dacă ne dăm sama de prigonirile beamterilor și ale bandiților rusneși, la cari is expuși bieții oameni și de nepăsarea neexplicabilă a forurilor noastre competente naționale, atunci simțеști în sufletul tău un fel de mândrie, căci îndată înțelegi, că toate aceste sunt a se atribui numai vitalității noastre naționale și superiorității etnice. Numai așa se poate explica explozia aceasta de românism pe plaiurile de cari dușmanii noștri credeau de demult că-s ale lor.

Am pierdut multe, foarte multe, dară nu pentru că suntem mai slabi decât ceilalți, ci pentru că am fost nepăsători. Dar pierderile aceste se pot încă repara, căci vedem, că oamenii, ce zeci de ani vorbesc limba ruteană vor să se lepede de ea și spun hotărât că-s Români. Deci putem avea încredere deplină în acest neam; el ne dă nădejde, că vom ajunge la ținta dorită, că vom recâștiga ce am pierdut!

Mult timp, noi Români, văzând pericolul slavismului, ne-am mărghinit la vaietări și am avut slăbiciunea de-a face fel de fel de concesi.

Tocmai la începutul secolului nou (1900), când ne-am trezit cu colosale pierderi, îndurate pe ori-ce teren, când curentul naționalist a început a se întări și în țărișoara noastră ne-am deșteptat, văzând că nu e încotro și am pornit la luptă reală. În satele mixte se mișcă preoții și învățătorii. În unele comune se înființează cursuri pentru învățarea limbei române, în altele chiar școli particulare susținute de poporenii și de societățile noastre culturale. Activității acestora a preoților și învățătorilor precum și mișcării naționaliste a studenților, „muceși, cari ar trebui să păzească numai cartea“ — vorba unor celebrități politice — sunt a se mulțami rezultatele îmbucurătoare, despre cari s'a vorbit la începutul articolului, și nu politicianilor, cari sunt departe de a fi făcut până acuma ceva de sama în privința aceasta.

Și mișcarea aceasta atât de frumoasă — cu mândrie putem s'o spunem — a fost începută de noi Răzeșii. Ani întregi colindam prin satele noastre înstrăinate, arătam bieților răzeși originea lor, li predicam să nu se lepede de neamul lor și îi sfătuiam să trimeată copiii lor la școli românești și uneori am scăpat numai cu greu teferi la ocaziuni de aceste.

Și iată munca asta națională, care n'a fost de loc înțeleasă din partea cea mai mare a națiunii noastre, ba din contra chir luată în răs, produce în acest timp de zarvă națională, primele rezultate, care dacă la aparență is mici și neînsemnate, insuflă totuși încredere, ca să proumăm lucrul început, ca să mergem înainte.

Limba românească, care decenii nu se auzia în așa numitele districte rusești, începe iar a se întrebuița în bisericile răzășești, pentru că o cer Răzeșii și cererile lor trebuie luate în considerare. Cu timpul, dacă vom ști cum să lucrăm vom câștiga și școala. Începutul e făcut. Aduceți-Vă aminte de ziua de 27 Decembrie, când Răzeșii din Mihalcea, trași pe sfoară atâția ani de niște beamteri, au trebuit cu parul să-și apere dreptul ce li se cuvine. Se observă o redeşeptare generală în toate comunele rutenizate, sufletele a multe mii de răzeși, cari amuțise pentru românism, încep a vorbi în statisticele oficiale.

Datele de jos, privitoare la catastroful național, ne dau o privire generală asupra mișcării din satele răzeșești. Ele sunt scoase din oficioasa „Czernowitzer Zeitung“.

Satele pe care le vom numi sunt în parte sate mixte, în cari Rutenii își credeau asigurată majoritatea, în cea mai mare parte însă, ele au fost până acuma privite ca curat rutene. Statistica însă arată un raport la care înainte vreme nu ne-am fi așteptat. Astfel

în Mihalcea sunt 617 alegători români, în Țurenii 151, în Ivancăuți 24, în Piedecăuți și Nepolocăuți 39, în alte sate ale distr. Coțmanului 72, în Banila mold. 508, în Comarești 188, în Slobozia Comarești și Jadova 23, în Cabești 66, în Carapciu pe Ceremuș 88, în Costești 218, în Staneștii de sus și de jos 37, în Viilauea 88, în Voloca pe Ceremuș 61.

Pentru orientarea cetitorilor vom adăuga că, din toate aceste localități, numai Banila și Țurenii au școală românească, pe lângă una rusască.

Numărul acesta mare de alegători români din satele înstrăinate e cea mai bună dovadă pentru existența mișcării aceștea, care nu e nimic alta, decât o reacție împotriva atacurilor cazacești, cari au trebuit chiar pe îngăduitorul Moldovan să-l zguduie din indiferența-i de altfel obicinuită, și de care vor trebui să ție cont, guvernul, consistoriul și chiar — partidul național.

Dacă se va prourma lucrul început, și dacă ni va veni sprijinul necesar de acolo, de unde ar trebui să vie, adică de la conducătorii noștri naționali, și dacă vor umbla și deputații noștri ca Spenu și Pihuleak prin satele noastre, și dacă s'or lepăda Românașii noștri de boala cea urâtă, ce se numește „paritate cu Rutenii“ atunci de sigur vom învinge noi și nu Rutenii.

Semnele cele bune, ce ni prevestesc o regenerare națională mă fac, ca să cred, că vom scăpa cât de curând și de păcatele aceste și pentru prima dată după mulți, mulți ani, suntem în plăcuta situație de a serba sf. Paști mai cu bucurie decât până acuma, pentru că în anul acesta a înviat conștiința națională chiar și în cele mai periclitate locuri. Mai cu bucurie vor fi rostite astă dată frumoasele cuvinte

Hristos a înviat!

»ARMONIA«.

Luni, în 3 Aprilie, „Armonia“ a reprezentat în „Dom polski“, în loc, două piese, o farsă de P. Locusteanu, „Nevasta lui Cerceluș“, și o operetă, „Lița Păscărița“, compoziție a lui Tudor Flondor.

Piesa întâia, jucată cu destulă pricepere și dibăcie de d-nii Forgaci, Berar, Lazar, Tripu și Nistor și de d-na Hoinic, a putut cu drept să placă celor ce caută distracție și sunt doriți să audă de pe scenă vorbă românească, și a putut să satisfacă, ceea ce înșamnă mult, pe aceia ce judecă. Prin piesa aceasta „Ar-

monia" a arătat ce poate presta. Prin cea de-a doua însă, ea a arătat, că poate greși în alegerea unei piese. Aicea, a putut să iasă în relief doar — orchestra regimentului 41, căci banalitatea sujetului nu a putut fi rescumpărată prin corurile și soli mult-putin bune. Avem însă încredere că, de proxima dată, vom putea vorbi altfel.

Apel către Răzeșii de peste Prut.

(Urmare și fine).

„Dragostea” Ucrainilor pentru biserica românească.

S'ar părea, că nu se potrivește să vorbim de o dragoste a Ucrainilor pentru biserica dreptmăritoare, numită „volosca țercva” de către Ruteni, după ce am arătat, că ei dinpotrivă caută să smomească pe creștinii dreptcredincioși la unie. Dar totuși se poate vorbi de așa o dragoste, care însă nu e dragoste adevărată, ci fățărită. Se știe adecă, că pecând biserica unită a Galiției e săracă și nu are fonduri pentru a plăti pe preoții săi și a ajutara pe credincioșii săi, biserica dreptmăritoare din Bucovina are averi mari în fondul religios greco-oriental, un fond, care cuprinde cam a treia parte din tot pământul Bucovinei. Așa dară, dacă toți Ucrainii din Bucovina ar urma sfatul fraților lor din Galiția, ei s'ar lepăda de bună voie de folosul ce-l pot trage din acest fond, din care comunele capătă ajutoare pentru zidirea de biserici și case preoțești, din care preoții își primesc lefii și din care mulți studenți capătă stipendii pentru ca să poată sfârși școlile cele înalte. Deci, dragostea Ucrainilor pentru biserica dreptmăritoare nu e alta, decât dragoste pentru fondul ei bogat. Și de aceea cea mai fierbinte dorință a lor e să vadă fondul bisericii ortodoxe împărțit în două, dându-li-se lor partea ce cred că li se cuvine, pentru ca mai târziu să aibă voie liberă a trece la unie cu averea bisericăscă cu tot.

Se înțelege, că Românii nu pot fi mulțumiți cu astfel de planuri ale Ucrainilor, mai cu samă pentrucă averea din care s'a întemeiat fondul religios greco-oriental este cu totul românească. Când adecă a venit Bucovina de sub stăpânirea Moldovei sub stăpânirea Austriei, se aflau în această țară o mulțime de mănăstiri zidite de domnii Moldovei sau de o samă de boieri și mazili moldoveni.

Aceste mănăstiri aveau moșii mai mari sau mai mici, dăruite lor de către întemeietorii lor și de către alți români evlavioși. Împăratul Iosif al doilea văzând, că ayeri foarte mari nu aduc folos,

decât la niște călugări, cari nu au trebuință de averi, a închis multe mănăstiri mici și pe urmă și altele mai mari, și împreunând apoi toate averile mănăstirești, a pus temelie fondului religionar în anul 1783, din care aveau să se folosească toți creștinii dreptmăritori din Bucovina pentru scopuri bisericesti. Dintre Ruteni nime nu a adaus, fie cât de puțin la întemeierea acestui fond, căci moșiile mănăstirilor au fost daruri făcute, cum am zis, numai de domnii, boierii și mazilii moldoveni. Și de aceea Ucrainilor nu li se cuvine nimica din fondul religionar. Ei să fie mulțumiți că, fiind veniți în țară, se pot folosi, dacă sunt dreptcredincioși, de averea fondului, primind ajutoare pentru zidirea de biserici, și că nu au să deie bir pentru lefile preoților.

Pentru a dovedi dragostea lor pentru biserica dreptmăritoare, Ucrainii aduc faptul, că un sat întreg din Galiția, adevărat Zaluca, de la granița Bucovinei, ar fi vroit să treacă la ortodoxism, însă că mitropolitul Bucovinei nu ar fi primit această trecere. Dacă această dorință a uniăților din Zaluca ar fi fost sinceră și în adevăr pornită din gândul, că biserica ortodoxă e aceea, care a păstrat neschimbate și curate învățăturile lui Hristos, atunci meritau să fie primiți sub păstorirea și scutul mitropoliei bucovinene. Însă această trezire cam târzie a lor, de-a se întoarce la biserica pe care au părăsit-o părinții lor înainte de sute de ani, de bună samă a fost numai urmarea unor neînțelegeri cu preotul greco-catolic sau poate dorul de-a se înfrupta din averile fondului religionar al Bucovinei, și așa dară acei uniți nu se cuvine să fie primiți în dieceza bucovineană. Această respingere a fost și o faptă înțeleaptă, pentru ca să nu se poată zice, că noi ortodocșii turburăm pacea religioasă în alte țări. Această tulburare, după cum am văzut, o caută numai uniții, cari vin cu „misi“ în sate românești și bajocuresc la ori-ce prilej biserica și preoții noștri.

Cu ce se laudă Ucrainii și cari sunt planurile lor.

Ucrainii nu se laudă numai că numărul lor ar fi foarte mare, dară și cu aceea, că ei ar fi avut odată o țară a lor, mare și puternică, numită Ucraina. Visul lor de aur este, de-a scăpa de sub stăpânirea Muscalilor și a Austriei și de-a întemeia din nou acea țară slăvită de ei. Ar fi deci bine, să ne dăm samă ce, țară a fost aceea, care pentru Ucraini este raiul pământesc.

La venirea Tatarilor în Europa, pământul dintre râurile Nistru și Nipru și chiar dincolo de Nipru, în nordul Mării Negre, era sub stăpânirea Rușilor. Aice trăiau Rutenii; Ruteni se aflau însă și în

Galiția de astăzi, dar tot sub stăpânire străină și anume aceștia erau supuși Ungurilor, și pe urmă Polonilor. Tatarii au pustit tot pământul Rutenilor de sub stăpânirea Rușilor mari, numiți mai târziu Moscoviți, și au stat în aceste părți cam la două sute de ani făcând prădăciuni și în țările românești și chiar în Ungaria. După slăbirea Tatarilor, prin puterea Ungurilor, Românii cari fugind de Tatarii, aflate adăpost în munții Carpaților, au luat în stăpânire pământul între Carpați și Nistru, numit de ei Moldova, pecând în Rusia Tatarii au mai rămas mult timp încă în putere. Când însă și Rușii au scuturat cu desăvârșire jugul lor, o altă putere, anume Polonii, și-au întins stăpânirea până la Nipru, și chiar mai departe spre răsărit, deci asupra Rutenilor câți mai erau acolo. Pământul acesta însă a fost în cea mai mare parte pustiu, fără oameni. Rutenii nu se supuneau de bună voie Polonilor, mai ales pentru că aceștia erau catolici. De aceea mulți din flăcăii lor fugeau din satele Galiției și ale celorlalte părți locuite de Ruteni, în acele pustii de la marginile țării Polonilor, pe cari aceștia le numiau Ucraina, ceea ce însemnă pământul de la marginea țării.

Pe acest pământ au început a se strânge și oameni de alte neamuri, niște vântură-țară, cărora nu le plăcea să asculte de nimeni și cari umblau după traiu ușor și erau dornici de hărțuială și luptă; ei se împreună aice cu Rutenii fugari și aceștia prădau în țările învecinate, la Poloni, Români, Ruși, Tatarii și făceau slujbe de ostași pentru plată. Tatarii le-au dat numele de cazaci, adică prădători sau hoți. Însă Ucraina aceasta, numită și Rusia mică, a ajuns în curând sub stăpânirea statornică a Polonilor, și apoi a Rușilor mari. Decj această țară a Cazacilor, a dăinuit puțin și a avut numai puțină strălucire, și acei cari i-au făcut un nume, adică hatmanul Chmelnicki și mai târziu Mazepa, nici nu au fost Ruteni, ci niște Poloni, cari se certase cu craiul și fugise la cazaci.

Pentru Ruteni însă această țară mică de pe malurile Niprului cuprinde și Basarabia moldovenească, răpită de Muscali, și Moldova și Bucovina și Galiția. Ei aceasta o spun pe față, o scriu în gazete și în cărți și nu se ascund de fel cu gândul, că doreșc o Ucraină mare, slobodă, adică nesupusă nici Austriei, nici Rusiei, slobodă și fericită, precum s'a putut ceti în Narodni holos, când se pregătea serbarea în amintirea poetului lor Szewczenko. După numele acelei mici țări, care nici nu era țară, ci un cuib de vagabonzi ce rătăceau pe cai iuți prin stepele fără sfârșit, Rutenii de azi își botează toate. Ei zic ucrainska mova, ucrainska școla și chiar ucrainska țercva, precum am dove-

dit-o în alt rând, pecând e lucru cunoscut, că în Ucraina nu sunt uniți, ci ortodocși, ca și Muscalii.

Ucrainii se laudă și cu multe alte lucruri, cari nu prea sunt de băgat în seamă, dar o laudă a lor te face chiar să râzi. În cântecul „Rusene a volosca vira“ se zice, că poporul ucrain e „dobro-đușnii“, adică are inimă bună.

Cât de „dobrođușnii“ sunt Galițienii, știe oricine, care a făcut vr'odată un drum prin Galiția. De întrebă pe un iollec, care e drumul la locul cutare, el îți răspunde în batjocură, arătând cu mâinile la dreapta și la stânga. Soldații noștri, cari au făcut manevre în Galiția, cunosc îndeosebi de bine pe boici, cari nici măcar apă nu dau la oamenii străini. Pentru aceea însă, când vin ei în altă țară, se fac obraznici peste măsură. Așa la noi în Bucovina, de la cei învățați, ca Stocki și alți profesori aduși cu droaia, până la rat țara Moldovii și legea ortodoxă, Stocki însă vorbește ca și când ei ar fi din moși-strămoși stăpâni pe această țară.

Ca pildă de această obrăznicie voiu aminti câte-va cuvinte dintr'o cuvântare a lui Stocki la Carapciu pe Ceremuș înainte de vr'o 13 ani. El a zis între altele: „Cei mai renumiți voivozi ai noștri, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, s'au preamărit întru apărarea țării și a legii noastre...“ Acești voivozi îi știe toată lumea, că au fost români moldoveni, Stocki însă zice că-s ai lui! Ei au apărat țara Moldovii și legea ortodoxă, Stocki însă vorbește ca și când ei ar fi apărat țara și legea lui, a galițianului uniț. Se poate deci mai mare obrăznicie și minciună?

Dar cred, că am arătat acum cetitorilor destul de clar, cine sunt Ucrainii, cum se poartă și ce gânduri au, pentru ca să înțeleagă ori ce om ce ține la țară și legea sa strămoșască, adică țara Bucovinei și legea dreptmăritoare, că nu e nici o cinste a face Ucrainilor pe voie, primind limba lor și ascultând de sfaturile lor. Aceasta nu numai că nu e cinste, dară e o adevărată rușine, și încă rușine cu atât mai mare, dacă se află și răzeși, cari acum merg mână în mână cu Ucrainii și urgisesc limba românească și poporul românesc din care se trag ei înșiși.

Putem deci să ajungem la sfârșit cu cele ce voim să spunem fraților răzeși, precum și oricărui român ce vra să ne asculte și să tragă folos din adevărurile ce le arătam aici.

Cum să zădărnicișim înaintarea Ucrainilor pe sama noastră?

Dupăce am văzut cine sunt Românii și îndeosebi Răzeșii, dupăce am văzut, că noi, și nu Ucrainii, suntem cei mai vechi locuitori

ai acestui pământ, care a fost odată cea mai de samă parte a Moldovei, căci în Suceava noastră își aveau scaunul Domnii Moldovei, și în Putna noastră zac oasele celui mai mare Domn și viteaz moldovan, Ștefan cel Mare, după ce am văzut, cari sunt scopurile și planurile acestora, ce ne rămâne să facem? Să lăsăm acele locuri pe cari ei le-au împresurat, cu totul în sama lor? Ba mai mult, să răbdăm ca ei, veneticii, să poruncească în țara noastră și să se servească de atâția din Răzeșii noștri ca coadă de topor? Să răbdăm ca scursura Galiției să privească țara noastră ca țară căzăcească și să ne lăsăm și noi, Răzeșii, prefăcuți în Cazaci? Cred, că e destulă rușine pentru noi, când vedem pe un galițian uniat, jidanul botezat Stocki, al cărui părinte se cheama Șmul Ștokor — fiind al doilea căpitan al țării! Și e destulă rușine pentru noi, că atâția fii de răzeși, după ce au învățat în școli mari, s'au făcut dușmani limbii pe care o vorbiau părinții lor și s'au făcut hargăți ai acelora, cari au fost hargății acestor părinți ai lor! Căci, dacă mai sunt între Răzeși de aceia, cari nu cred pe deplin în cele ce le zicem noi, aceștia să scormonească în fundul lăzilor lor, să scoată odoarele ce le-au remas de la părinții și moșii lor, documentele lor familiare, să cetească acele testamente, zapise, învoieli, poate și danii de la Domnii moldoveni și vor vedea și se vor încredința cine au fost strămoșii lor, vor vedea, că aceștia nu numai că vorbiau limba românească, dară o și scriau, frumoasă, neschimonosită, ca în vremuri de strălucită mărire moldovenească. Căci peste cincizeci de ani de la venirea Bucovinei sub stăpânirea Austriei, până aproape de anul 1850, Răzeșii noștri își scriau contractele, testamentele ș. a. în limba românească, și stăpânirea primea aceste acte și le întăria.

Deci, ce să facem? Vedem, că am pierdut mult, vedem că ne-am schimbat aproape cu desăvârșire. Cei mai mulți din Răzeși nu mai vorbesc limba românească a părinților lor, ei nu pot învăța această limbă pentru că nu au școli românești, iar în multe locuri, unde satele răzășești au avut școli de aceste, ele au fost prefăcute în școli ucraine, în biserică ei nu aud limba, care odată singură a stăpânit pe aceste plaiuri. Să ne gândim: putem noi oare să ne întoarcem la bunul strămoșesc, la limba ce am pierdut-o? Putem noi scutura jugul ucrain, care robește sufletul nostru, de la leagăn până la mormânt? Să vedem: dacă nu s'a pierdut urma Răzeșilor în puhoiul boicilor și a mazurilor atâta timp, dacă Răzeșii, chiar aceia ce luptă cu sărăcia, pe care tot veneticii au adus-o în cea mai mare parte pe capul lor, au remas până astăzi deosebiți de oaspeții lor nechiemați, este un semn, că este viață puternică în ei, este un semn, că nu a

perit din sufletul lor acea tărie, care în luptele Moldovei cu Turcii, Polonii, Ungurii, Tatarii, îi ducea la isbândă. Deci putem avea nădejde bună într'un viitor mai frumos, care se va potrive cu trecutul nostru. Și cum să ajungem la aceasta? Acest viitor se poate ajunge numai prin recăștigarea celui mai prețios odor ce-l are un popor, limba lui strămoșască, căci, dacă un popor își pierde limba strămoșască, e, ca și când s'ar fi pierdut singur pe sine, e, ca și când trupul său ar fi primit un suflet străin și nu mai e ceea ce a fost.

Să luăm o pildă: un împărat, în vremuri de grea cumpană, de mare urgie, lupta cu fii săi împotriva unui dușman ce venise asupra lui să-i ieie odoarele și să-l ducă pe el cu ai săi în robie. După multă trudă, văzând, că nu o să învingă, împăratul a îngropat toate odoarele sale, aur și argint și pietre scumpe, și a plecat în pribegie. El muri, iar fii săi remaseră săraci, răătăcitori, și nime nu-i băga în samă. Însă, după mult timp, ei se întoarseră, recunoscuți, în țara lor, merseră la locul, unde era ascunsă comoara tatălui lor, o desgropară, chieară din alte țări oaste multă, căreia îi dădură bani și odoare din comoara părintească, și cu ajutorul acestei oști alungară pe dușmanul din țară.

Ei bine, noi nu trebuie să alungăm pe nime din țară, căci noi nu am părăsit-o din fața dușmanului ca acei fii de împărat. Însă, noi putem afla o comoară, nu pentru a plăti ostași, ci pentru a ne împodobii noi cu ea. Acea comoară e limba noastră strămoșască, limba românească. Să desgropăm comoara ascunsă, învățând limba românească, și ne vom face liberi, neatârnați de dușmanii noștri. Așa vom preface țara în ceea ce a fost, țară românească.

Fraților Răzeși! Dumniavoastră plătiți biruri pentru școli, Dumniavoastră umblați la biserici ai căror preoți sunt plătiți din fondul religios, făcut din averea românească! Cereți, ca în școlile voastre să vi se învețe copiii în limba românească, cereți ca în bisericile voastre să se facă sfântă liturghie în limba românească, cereți ca, măcar la numărarea viitoare a poporului să fiți înscrși ca Români, căci de astă dată voia acelora din voi, cari atr înțeles, unde le este locul, a fost zugrumată. Nu vă lăsați zugrumați! Nime nu are voie să vă scrie cu de-a sila Ucraini. Un început frumos s'a făcut cu înscrierea a sute de alegători în catastrul național român. Să mergem mai departe, să rugăm pe deputatul, care a primit glasurile noastre, să grijască și să stăruie la stăpânire, ca în satele răzeșești să se deschidă clase paralele române, căci acesta e dreptul nostru. Fiecare tată are singur să hotărască, ce limbă are să învețe copilul său, și dacă vor fi într'un sat destui de aceia ce cer pentru copiii lor școală

românească, ei vor căpăta-o, în ciuda Ucrainilor și a hatmanilor lor galițiani.

Și așa nădăjduim că, de acum în zece ani, vom putea să ne bucurăm de o izbândă frumoasă, de un uriaș paș înainte. Prin voința noastră, cu ajutorul școlii românești și cu ajutorul celorlalți români din țară, a societăților noastre naționale, cari nu vor lipsi să facă ce va fi în puterea lor pentru satele înstrăinate, nădăjduim, că nu numai toți Răzeșii se vor întoarce la moștenirea pierdută, dară și acei țărani din jurul lor, cari sunt urmași ai țărănimii baștinase, care nu sunt veniți și cari, în parte prin numele, parte prin înfățișarea trupească, deosebită de cea a boicilor, arată, că au sânge românesc în vinele lor.

Înainte deci cu Dumnezeu, cu încredere în puterile noastre, cu inimă senină! Bucovina a fost țară românească și trebuie să rămâie românească. Să nu o lăsăm Ucrainilor, să o păstrăm pentru noi, spre cinstea și folosul nostru.

U n R ă z e ș .

Resultatul alegerilor în curia generală.

Alegerile ce s'au făcut în 2 April au reușit la Români foarte bine. Toți candidații partidului alesi cu majorități mari față de contracandidații lor, dar o samă au reușit să fie alesi aproape unanim, neavând contracandidați.

Alesi sunt domnii: Dr. Aurel cav. de Onciul, Alexandru baron Hormuzachi, Dr. Florea Lupu, George Sârbu, Teofil Simionovici și Ioan cav. de Cuparencu, fiecare în cercul electoral, care v'am numit în gazetă. Foarte frumos s'au purtat mazălii și răzeșii cari, la sfatul nostru, au votat toți pe dl Ioan cav. de Cuparencu, majestru silvic în Cuciurmare. Dl Cuparencu, deputatul nostru, n'a putut să vie în satele răzeșești înainte de alegeri, dar ne-a făgăduit, că s'a duce după alegere să mulțamească alegătorilor săi pentru votul ce i l-au dat. S'ar și fi dus până acuma, dar a fost bolnav. două săptămâni și abia după Paști ne-a dat cuvânt că se va duce...

Învățătorii ucraini la lucru.

În numărul trecut al gazetei noastre am arătat, cum caută Rusnacia să atragă pe copiii de Români la școala rusască pentru a-i face de acolo dușmani nu numai neamului său dar și ai părinților săi. În modul acesta, adecă cu ademeniri de tot felul, au fost ei în stare să câștige pe un număr însemnat de răzeși din satele nenorocite de peste Prut și din districtul Vașcăuțului, cari astăzi le fac servicii de rutenisatorii cei mai aprigi în chiar satele răzeșești. Așa bunăoară în satele Costești cu un număr de peste 2500 (două mii cinci sute) de răzeși sunt nu mai puțin decât patru învățători renegați, cari se ostenesc în tot chipul să rutenizeze cu desăvârșire satul acesta, în care mai ales acuma, când cu catastrul alegătorilor, răzeșii s'au trezit și toți ca un om pretind drepturile lor în școală, în biserică și nu mai vor să fie purtați de nas de veneticii galițieni à la Stocki. Dar să vedeți cu ce furie se năpustesc învățătorii aceștia asupra mulțimii și caută să o îmbete cu vorbe înșelătoare. În fruntea lor stă un Sorocean, al cărui tată era un venerabil bătrân și român bun, conducând ca superior școala din Broscăuții-vechi și al cărui frate chiar e deasemenea model de învățător superior la o școală românească. Dar acesta din Costești și-a început activitatea din capul locului ca intrigant. Fiind învățător la Broscăuții-noi făcea propagandă de rutenizare, în satul acesta românesc în care se încuibase vre-o două clase rutene, la porunca inspectorului rutean Popovici, care i-a făgăduit postul de superior îndată ce va scoate toate clasele române și va deveni școala curat ruteană. Dar nu i-a ajutat Dumnezeu a-și isprăvi opera de vânzător al neamului la Broscăuți, căci sosirea unui paroh bun în persoana d-lui D. Popovici a deșteptat sufletul poporului și l-a suflat pe neașteptate și pe romanizatorul plătit din fondul țării. Inspectorul rutean însă văzând în persoana lui Sorocean o unealtă bună pentru scopurile sale de rutenizare a școalei i-a încredințat postul din Costești crezând, că între ai săi, adecă în mijlocul răzeșilor, va face mai bună ispravă. Alături de Sorocean lucrează pentru rutenizarea Costeștiului un Bujor și doi Tarangul. Astfel Rușii se servesc de oamenii noștri pentru a-și ajunge ținta lor. Dar degeaba se străduiesc, că mulțimea răzeșimii înțelege încotro merge treaba și nu se mai lasă sedusă. Și cu tot ajutorul ce-l capătă Rusnacia de la căpitanul din Vașcăuți, nu vor merge departe, căci cu mijloace de terorizare, precum a fost aceea a respingerii a patru sute de reclamații de răzeși din lista ruteană la cea română le-a arătat calea la Cernăuți, unde guvernul

central a admis cele mai multe reclamații respinse de căpitănie. Și nici nu se putea să nu le admită, că doar legea lasă în voia fiecărui alegător să hotărască singur în care catastru are să fie înscris și numai căpitănia de la Vașcăuți a aflat cu cale a se amesteca în drepturile alegătorilor, respingând reclamațiile pe motivul, că cutare răzeș e „erhobenermassen“ de naționalitate ruteană și deci trebuie să rămâie în catastrostru rutean. Că învățătorii sunt în mare parte devină la rezolvirea nefavorabilă a reclamațiilor făcute de Români e de sigur, căci ei sunt aceia, care trimț informații false la căpitănie, ba fac chiar contra-reclamații fără știrea alegătorilor.

Dar nu numai la țară desvoaltă învățătorii ce stau în serviciul Rușilor o activitate febrilă în sensul rutenizării ci chiar și în Cernăuți, sub ochii tuturor intelectualilor. Deunăzi am arătat cum o copilă de român era să fie făcută rusă, astăzi vrem să dăm exemple cum lucrează învățătorii la școala primară gr.-or. de băieți în Cernăuți, care se numia odinioară (Moldauische Schule) „Școala Moldovenească“, ca să rutenizeze pe copiii de Români. Acolo predă un învățător rutean, Babiuc, limba română în clasa a III-a și maltratează copiii ca să învețe materia pe deorostul. Îndeosebi i-a spus, mai deunăzi, unui băiat, care fu scos de tatăl său din secția ruteană, unde încăpuse pe neștiute și dat la secția română, că el, învățătroul, îl va maltrata pe băiatul respectiv cu învățarea gramaticeii pe deorostul până nu-î va trece gustul de a mai învăța românește. Vra să zică, învățătorul ucrain pe deoparte vra să-l desgusteze pe școlar de la limba română, pe de altă parte se distribuie în școală broșuri de agitație unde se proslăvește limba ruteană și se batjocurește cea română numindu-se limbă țigănească (Rusene a volosca vira) și se desvoaltă astfel la un institut, care era în trecut curat românesc, o agitație rutenizătoare în toată forma. Noi întrebăm: Cum vine să predeie învățământul românesc un Rus? Oare ar admite și Rutenii ca să se predeie de un Român învățământul de limba ruteană?

Un alt mijloc de a atrage pe copiii noștri la rutenie e cântarea. La aceeaș școală a format învățătorul Haras un cor de copii pentru exercitarea cântecelor ucraine, care ocazional se cântă la concerte. Copiii noștri nu numai că se îndeamnă de către învățători de a se înscrie la corul acesta, dar ei capătă și premii de câte patru-cinci coroane. Și un copil, care cântă rusește, care e tratat binevoitor și premiat chiar pentru cântare de învățătorul rus nu se simte oare atras de a învăța limba ruteană? Oare nu e aceasta un mod indirect de a ne fura copiii noștri? Ba ce e mai mult, la exercițiile de cân-

tare din incidentul comemorării lui Szewczenko fură chieșiți toți copiii de a lua parte activă la aceste și numai mulțămii conducerii școlare s'a împiedecat, ca copiii români să nu contribuie la o festivitate a acelora, ce vecinic ne batjocuresc limba și totul ce e an nostru.

Cât timp a fost întrebuințată în Bucovina limba românească în viața publică?

Se știe, că în Bucovina, la începutul stăpânirii „nemțești“, adecă a Austriei, limba românească a rămas nu numai în cele câte-va școli, cari existau, dar și în actele oficiale, în mărturiile hotarnice, contracturi, învoielii și chiar în ordine oficioase administrative. E interesant însă a constata, că această stare a durat mai mult decât s'ar crede, și în părți ale țării, cari azi formează oficialmente teritoriul rusesc. Avem înaintea noastră un zapis de zestre din anul 1826 și un contract de schimbătură din anul 1827, cari, dacă și au un caracter mai mult privat, se adresează însă „cinstițului K. K.“, forul administrativ al Bucovinei spre aprobare.

Publicăm în cele următoare unul din aceste acte, voină să revenim mai târziu asupra chestiei, când vom avea la îndemână material mai bogat.

„Izvodul de zestre“ ce-l publicăm, îl avem de la o persoană, care îl posedă ca hârtie familiară din strămoșii săi din Ivancăuți, însă, fatalmente, azi înclină spre Poloni, după mamă; după ce tatăl său trăise o viață fără o anumită nuanță națională, deși, poate, purtând în suflet o durere ascunsă, jelind pierderea atât de grabnică a românismului părinților săi. Căci încă în anul 1826, o femeie din neamul acestora subscria, alături de bărbatul său, acest „zapis“ românesc, făcut de episcopul său român, care zapis avea să servească drept bază pentru „întăbuluirea“ moșiei sale în tabula țării.

Deci, peste 50 de ani de la încorporare, mulțămii tradiției „pisarilor“, limba românească era în Bucovina în mai mare cinste ca acum, când ideia națională se accentuiază atât de mult, ce-i drept însă, mai mult prin vorbe.

Iată documentul:

(Sigil-Timbru) 2 Gulden.

Izvod de zestre.

Care despre parte Epitropului Ștefanachi v. Șahân să dă și să dăruiește, adecă părți de moșie (lucruri) și lucruri părințești din casă precum să arată după ponturi mai gios.

1. O icoană Maica precinstiță ferecată cu argint 1
2. părechi păftale de argint 2
3. patru linguri de argint mari de masă 4
4. o farfurie de dulceți și cu doao linguriță de argint 3
5. doao sorfuri de argint cu filigenile lor 4
6. un inel de aur 1
7. o părechi de sarji de aur cu smarand 1
8. doaosprăzeci linguri de masă de cusutori 12
9. șasă părechi de cuțite de dugheană 6
10. trii săhani de cusutori și șesă talgere 9
11. un ibric cu lighean de aramă 2
12. doao căldări de aramă 2
13. o chiuliță de aramă 1
14. trii lăiceri de lână 3
15. șasă perini 6
16. un oghial și o saltē 2

Și pe lângă aceste sus pomenite lucruri dau ca un Epitrop după testamentul părințesc, parte de moșie din Ivancăuți 75. zic șeptizăci și cinci stânjeni împărătești. Care această mai sus pomenită zestre dau și dăruesc Dumisale Mariuca născută din Gheorghii și Casandra Ion Buțura din zioa de astăzi în vecinică și nestrămutată stăpânire; și orice fel de lucruri s'au scris aice poftesc pe cinst. K. K. în tabula țării spre folosul sus pomenite Măriuca născută Buțura, măritată Ilie Ion Tomorug a-le întabului.

Signatura Cotul Bainschii la 20. Iulie: 1826:

+ Petrachii Buțura, + Irina v. Vlad martor, Vasile ? (iligibil) martor. Ștefanachi Șahân ipitrop.

Și eu am scris acest izvod cu zisa și pozvolenie Dumisale epitropului Ștefanachi Ion Șahân. Și am iscălit de martor. Gheorghii v. Volcinschi.

Și noi gios iscăliți fiind de față am primit acest izvod de zestre și dar de la părinți prin Dum-lui Epitropul Ștefan Ion Șahân. Care după testament și acturi este cunoscut. Și ne-am iscălit. Ilie v. Tomorug.

+ Marie Buțura primim acest dar.

Știri mărunte.

Caz de moarte. În 10 c. a răpăusat în Ropce d-na Alexandra Palievici născ. Flöștiug, soția parohului Emanuil Palievici, în al 66-lea an al vieții. Condolențele noastre întristatei familii.

Coroana lui Stocki se elatină. Stocki, cât e de puternic, și tot începe să o pătească chiar între ai săi. Mai zilele trecute să fi fost fugărit de femei și copii din satul Revna, pentru că zicea, că între biserica ortodoxă și cea uniată aproape nu e nici o deosebire. Pe urmă, în Lujeni, după ce a palmuit pe un învățător, contracandidat al candidaturii lui Stocki, a scăpat numai cu greu teafăr de poporul infuriat, care s'a indignat de purtarea lui. Îi dorim tot succese de aceste.

Adunare. Duminică, în 30 April, va avea loc o adunare generală extraordinară a „Soc. Mazililor și Răzeșilor bucovineni“ în Piedecăuți. Mazilii și răzeșii din Piedecăuți, Nepolocăuți și Ivancăuți sunt rugați, să participe la această adunare în număr cât se poate de mare. La adunarea aceasta va participa și nou alesul deputat dnul Ioan cav. de Cuparencu.

Mulțumită publică. La serata societății »Lumina« au binevoit a suprasolvi următorii domni: I. P. C. S. d. Eusebie Popovici, consilier aulic și prof. univers. cu d-na 10 cor.; d. Teofil Siminovic-Venti, deputat imperial cu d-na 4 cor.; d. Dr. Nicolae Vasiloschi, avocat cu d-na 10 cor.; C. Sa d. Ioan Popescul paroh 6 cor.; d. Dr. Ioan cav. de Cuparencu, prof. gim. 3 cor.; d. Ilarion Palievici funcționar la gară 6 cor.; și d. Maximilian Creliuc, funcționar la Magistrat 4 cor. — Comitetul societății „Lumina“ exprimă pe această cale mulțămita cea mai profundă pentru aceste mărinimoase daruri tuturor onorațiilor donatori. Pentru comitet: A. Brăteanu, președinte; G. Hreniuc, secretar.

Casa Nr. 123 cu grajd, pivniță, 3 edificii mici, 10 fălci arătură, pădure și pășcătoare lângă hălășteu, pe malul Sirete, în Comarești, aproape de stația Tisovăț (via Hliboca-Berhomet).

3 fălci arătură în Slob.-Comarești, pe malul Sirete și lângă stația Tisovăț.

Casa Nr. 30 în Jucica-nouă, aproape de Sadagura și casarma de ulani cu grajd, pivniță și alte edificii, pomăt, grădină și fântână este de vândut ori pe lung timp de arândat. Reflectanții binevoiască a se adresa la proprietarul I. V. Drafta, Cernăuți, str. rusască 15.